

Feltrapport fra rejsen til Nordøstgrønland 2007

Missionen fuldført!

Fem års arbejde blev afsluttet i sommeren 2007, hvor NANOK fuldførte det store hyttekortlægningsprojekt, der blev iværksat i 2003. For at nå ud til de sidste og mest afsides lokaliteter blev det til sidst nødvendigt at bruge helikopter. På billedet herover er NANOKs ekspeditionshold netop landet ved sit nordlige vendepunkt:

"Knuthsminde" hytten på 77°15'N ved Jøkelbugten. Læs mere om dette og NANOKs øvrige projekter i rapporten.

17. feltsæson

Indledning

Nordøstgrønlandsk Kompagni NANOK har haft et indholdsrigt år og en rigtig god 17. feltsæson.

Vi har i løbet af sommeren haft otte ekspeditionsfolk afsted fordelt på tre felthold. Dermed har i alt 100 NANOK'ere siden 1991 ydet frivillig, non-profit indsats for at bevare de gamle nordøstgrønlandske kulturminde.

Året 2006-07 har været særligt tilfredsstillende på tre markante områder:

- registreringen af hytterne blev fuldført,
- klassificeringen af hytterne blev afklaret,
- renoveringen blev genoptaget.

Registreringen: Efter fem sæsoners arbejde kunne vi i sommeren 2007 fuldføre registreringsprojektet, hvor vi har indsamlet detaljeret dokumentation og data omkring alle gamle hytter fra fangstmandsperioden 1908-60. Vi har i alt besøgt mere end 320 forskellige geografiske lokaliteter fordelt over en 650 km vidtforgrenet kyststrækning, svarende til et område 2-3 gange større end Danmark. Det registrerede, unikke datamateriale er hvert år vederlagsfrit videregivet til Grønlands Nationalmuseum & Arkiv i Nuuk.

Klassificeringen: I december 2006 nåede arbejdsgruppen, nedsat af Hjemmestyret, til enighed om en fremtidig klassificering af de gamle nordøstgrønlandske hytter. Klassificeringen, der er baseret på et oplæg udarbejdet af NANOK, inddeler hytterne i fire forskellige bevaringsmæssige kategorier (A, B, C & D):

- A) *Beskyttes.* Må ikke ændres, men yderligere forfald skal imødegås som bestemt af Nationalmuseet. Monitoreres. I alt 28 lokaliteter.
- B) *Vedligeholdes.* Særlig lokalitet velegnet til istandsættelse og fortsat vedligeholdelse med henblik på rekreative formål. Vedligeholdelse kan ske gennem aftale med NANOK. I alt 93 lokaliteter.

- C) *Bevaringsfri.* Lokaliteter hvor der ikke foretages nogen indgriben. Falder ind under de almindelige bestemmelser for området. I alt 247 lokaliteter.
- D) *Bemandede lokaliteter.* Bevares af andre instanser. I alt 7 lokaliteter.

Oversigtskort med markering af de fire kategorier er vist på side 20 i denne rapport. Yderligere detaljerede oplysninger findes på NANOKs Internet hjemmeside.

Renoveringen: Vi renoverer igen hytter!

Da klassificeringen af hytterne var faldet på plads, var også betingelsen opfyldt for at NANOK kunne opnå Hjemmestyrets tilladelse til at genoptage renoveringen. Det er derfor med glæde, at vi fra sommeren 2007 igen renoverer hytter. Et arbejde, der har ligget stille siden 2002. Samtidig er der nu sat navn på mere end halvfems (!) nordøstgrønlandske hytter og stationer - de førnævnte kategori B hytter - som NANOK fremover kan renovere.

Vi er allerede kommet godt i gang i sommers og har til hensigt at fortsætte renoveringen på en både hensynsfuld og praktisk måde. Vi forestiller os også, at vi udruster den enkelte hytte med et sæt af grundlæggende inventar og forbrugsmaterialer, herunder naturligvis ovn og kul. Derved kan de renoverede hytter igen blive et spændende og anvendeligt aktiv for besøgende i nationalparken.

NANOK takker først og fremmest vor faste sponsor - Aage V. Jensens Fonde - for aldrig svigtende tillid og støtte.

I år retter vi en særlig tak til Air Greenland for støtte til helikopterprojektet. Vi sender desuden en velment tak til de mange privatpersoner, der hver for sig har ydet støtte og vist positiv interesse for vort arbejde. Sluttelig en varm tak til vore mange gode samarbejdspartnere samt til ekspeditioner og myndigheder, der har ydet et positivt bidrag til at gøre vort arbejde muligt.

På NANOK's vegne

Peter Schmidt Mikkelsen

Feltrapport for Helikopterholdet 2007

Opgave

Det var helikopterholdets opgave:

- 1) at registrere flest mulig af de ca. 30 hytter, der manglede i NANOKs registreringer fra 2003-2006.
- 2) at forberede reparationsholdenes ankomst og undersøge muligheder for fremtidig NANOK logistik/depoter.
- 3) at modtage gods til NANOK og optælle NANOK-depot i Mestersvig/Nyhavn.

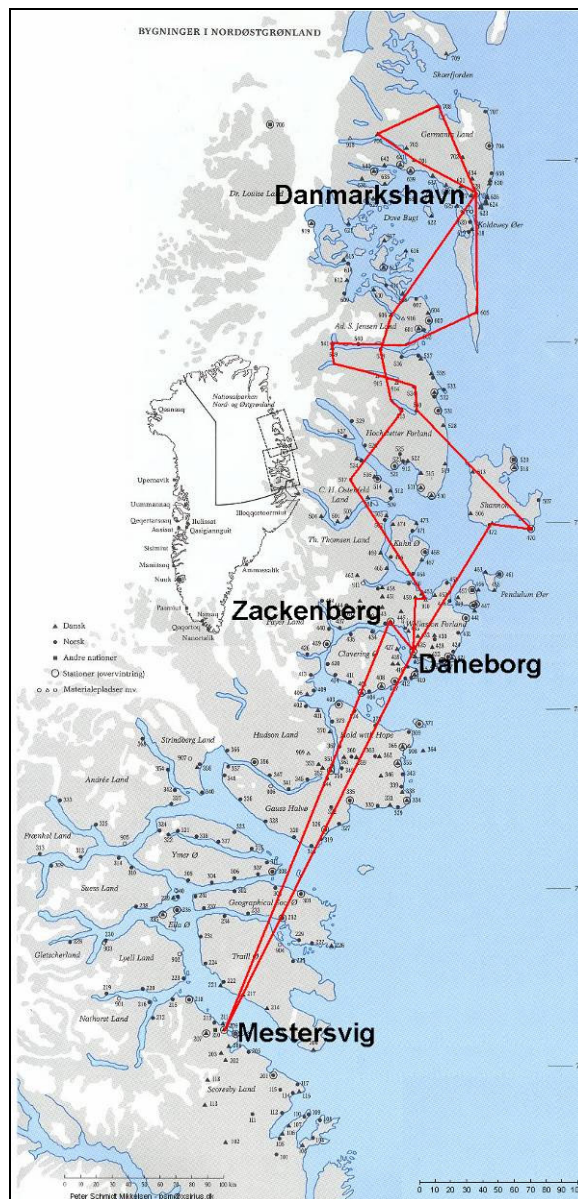
Helikopterholdet

NANOK-holdet bestod af Peter Schmidt Mikkelsen og Niels Gyldenlund Mikkelsen (historiestuderende og Peters søn).

Baggrund

Da NANOK-holdene vendte hjem i efteråret 2006 kunne vi i NANOK konstatere, at vi i årene 2003-2006 havde besøgt ikke mindre end 290 af de omkring 320 forskellige geografiske lokaliteter, hvor der findes hytter fra fangstmandsperioden 1908-60 eller rester af sådanne. Vi havde nu valgt mellem at stoppe kortlægningen og være godt tilfredse med de 90 % eller finde en metode til at komme ud til de sidste omkring 30 lokaliteter. Vi gik naturligvis efter det sidste alternativ!

Mange af de omtalte lokaliteter ligger vanskeligt tilgængelige og indbyrdes adskilt af store afstande. Hvis vi skulle nå ud til dem i løbet af en enkelt sæson var der kun en realistisk løsning: at bruge helikopter. Takket være stor velvilje og støtte fra såvel vores faste sponsor, Aage V. Jensens Fonde, som fra Air Greenland lykkedes det at få projektøkonomien til at hænge sammen. Dernæst var det blot et spørgsmål om at planlægge logistikken og løse opgaven. Efter aftale med Air Greenland skulle opgaven gennemføres i løbet af de første to uger af juli måned – altså før begyndelsen af helikopter højsæsonen. Air Greenland havde stillet maksimalt 12 flyvetimer til halv pris til rådighed. Den foreløbige aftale var at

Helikopterholdets flyverute, ca. 1550 km.

gennemføre flyvningen den 5.-6. juli 2007; men for at gardere os mod dårlige vejrforhold og andre uforudsigeligheder, havde vi afsat en ramme på to uger til opgaven.

Udrejse og foruroligende nyheder

Holdet fløj fra Kastrup den 2. juli 2007. Turen gik først til Keflavik og efter et kort stop her fløj vi direkte til Akureyri, hvortil vi ankom i fint solskin kl. 19. Vores islandske "troldmand" Friðrik "Frissi" Adólfsson havde som sædvanlig sørget for alt, og vi

blev indlogeret på Hotel Edda. Næste eftermiddag kunne vi fortsætte planmæssigt til Mestersvig med en af Air Iceland's nye, fantastiske Dash-8 flyvemaskiner.

Desværre var der allerede under oprejsen indløbet foruroligende nyheder på mobiltelefonen. Air Greenland meddelte nemlig, at helikopterflyvningen den 5.-6. juli desværre måtte aflyses. Deres Bell 222 helikopter OY-HIA havde fået maskinskade. Den stod nu i Constable Pynt og ventede på reservedele og teknikere fra USA og Tyskland. I stedet håbede man at kunne gennemføre flyvningen 9.-10. juli.

Klargøring i Mestersvig og Nyhavn

Vi ankom til Mestersvig den 3. juli i strålende solskin og følte os straks hjemme takket være en gæstfri modtagelse af det stedlige mandskab fra hhv. Forsvarets Vagt Mestersvig (FVM), Polar Logistics Group (POLOG) og Grønlands Lufthavsvæsen (GLV).

Vi havde nu nogle dage indtil helikopterflyvningen og besluttede at udnytte ventetiden konstruktivt. Efter aftale med FVM tog vi derfor fat på at rydde op i tre af bygningerne i Nyhavn, nemlig "Lageret", "Garagen" og "Kontoret". I Lageret kunne der fint indrettes plads til NANOKs beholdning af materialer, herunder omkring 1.000 m² tagpap (tilstrækkelig til omkring 25 fangsthytter). Kontoret var beskidt og rodet, men bortset fra det i overraskende fin stand. Her nåede vi at gøre nogenlunde rent og klar til indflytning inden vores helikopterflyvning.

Mellemlanding på Daneborg, 8. juli 2007.

Fv.: Ole Sten, Morten Hauerbach, Peter Schmidt Mikkelsen og Niels Gyldenlund Mikkelsen.

Desuden fik vi sorteret grundigt ud i Sirius' store "Mifler"-depot, hvor omkring en ton proviant, der ikke blot var blevet for gammelt, men for for gammelt, blev smidt ud.

Helikopteren klar igen

Den 7. juli blev helikopter OY-HIA atter meldt flyveklar fra Constable Pynt. Da der ikke forelå andre presserende opgaver, blev det besluttet at flyve op til Mestersvig allerede samme aften med henblik på at starte vores flyvning næste morgen. Det gav os samtidig en glimrende lejlighed til om aftenen at forberede flyvningen sammen med pilot Morten Hauerbach og flytekniker Ole Sten. "*Der er nu nøjagtig 11 timer og 35 minutters flyvetid tilbage til projektet*", kunne Morten oplyse ved ankomsten. Det store spørgsmål var om vi i det hele taget kunne finde lokaliteterne, for på en del af dem havde vi kun meget sparsomme

Kap Philip Broke huset [470].

oplysninger. Vi blev hurtigt klar over, at opgaven kun kunne lykkes gennem detaljeret planlægning, teamwork og en god portion held.

Hytterregistreringen gennemføres

Det var dejligt solskin og rigtig myggevejr, da vi næste morgen, søndag den 8. juli 2007 kl. 08.50, lettede vi fra Mestersvig OY-HIA med kurs direkte mod Daneborg. Her landede vi en time senere og stoppede blot den korte tid, som det tog at fylde helikopterens brændstoftanke op til bristepunktet til den næste lange etape. Nu var vi så klar til den egentlige opgave.

Første mål var Shannon, hvor vi skulle finde og registrere fire hytter: Kap David Gray hytten [472-1]¹, Tåkeheimen [472-2], Kap Philip Broke [470] og Stormheimen [507]. Vi var i stor tvivl om Stormheimen fortsat eksisterede og hvor den skulle findes, men en times tid senere var stemningen i kabinen nærmest blevet kåd, da vi i mellemtiden ikke blot havde fundet alle fire hytter; men også havde fået hele arbejdsprocessen til at fungere som et velsmurt urværk.

Det væsentligste incitament kom fra at vi vidste, at vi skulle være tilbage i Daneborg inden kl. 21, hvor Mortens flyvetid udløb. Da vi i mellemtiden skulle finde og registrere 20-25 hytter, måtte vi begrænse opholdet hvert sted til et absolut minimum. Det foregik i praksis ved, at så snart vi havde lokaliseret hytten, satte Morten helikopteren ned nær ved stedet. Så snart han gav signal, styrtede Niels og Peter ud at flyet, og medens Niels med GPS fastslog stedets nøjagtige position, fotograferede Peter hytten og dens omgivelser fra alle fire verdenshjørner. I mellemtiden holdt Morten helikopterens rotorere kørende og samtidig stod Ole parat udenfor til at klarmelde flyet, så snart Niels og Peter atter var ombord. På den måde kunne vi gennemføre hver enkelt registrering på under fem minutter. På steder hvor der blot fandtes spredte materialerester foretog vi i stedet hele processen fra

Niels opmåler den præcise position på Gåseholmhytten [539] i Bessel Fjord.

helikopteren flyvende i lavt højde for at spare nødvendig tid.

Efter den vellykkede start på Shannon fortsatte vi til området omkring Agnete Sø og Langelv, hvor vi lokaliserede Agnetehytten [530], Fjellborg-hytten [534-2], og Langsø [915], medens vi ikke fandt spor efter Langelv-hytten [534-1] og Langelv, dansk [914]. Derefter fortsatte vi til bunden af Bessel Fjord, hvor vi registrerede Gåseholmhytten [539], Botten [541] og Johns hytte [540]. Nu begyndte det at svinde kraftigt i brændstofbeholdningen og Morten gav derfor signal til, at vi skulle sætte kurs mod Danmarkshavn. Vi fik dog mulighed for at lægge vejen omkring Trækpasset på Store Koldewey, hvor vi lokaliserede resterne af Trækpashytten [605].

I frisk solskinsvejr landede vi kl. 14.50 ved Danmarkshavn, hvor vi hurtigt fik tanket op, før vi tog fat på næste etape. Den førte os op over Germania Land til Jøkelbugten, hvor vi havde vores nordlige vendepunkt ved Knuthsminde [708] på 77°15'N. Af tidsmæssige grunde havde vi på forhånd fravalgt Kap Amélie hytterne, som vi

Stormheimen [507] på Shannon er den østligste fangsthytte i Grønland.

¹ Tal i parentes [ ] refererer til Peter Schmidt Mikkelsen: "Nordøstgrønland 1908-60", Aschehoug 2001.

Slettehytten [450] ligger omkring 4 km inde på Albrechtsletten.

alligevel ville kunne få præcise data på fra Sirius. Fra Knuthsminde satte vi kurs mod sydvest til Sælsøen, hvor vi dog ikke fandt spor af Midternæshytten [705] eller senere af Trekronerhytten [701], som vi spejdede efter på vejen tilbage til Danmarkshavn.

I Danmarkshavn fik vi igen fyldt tankene og blev inviteret indenfor på hyggelig eftermiddagskaffe og -kage hos stationsleder Britt Johansen og de gæstfri Danmarkshavn'ere, inden vi måtte afsted igen for at nå hele dagens program.

Kursen gik nu sydover via Dagmar Havn hytten [620] og Pashytten [618] på Store Koldewey tværs over Dove Bugt til Fiskerhytten [606] i Syttendemajfjorden, til Fredhaug [538] i Bessel Fjord, via Agnete Sø til Amsjøhytten [517] til Albrechtsletten, hvor vi også lokaliserede Albrecht Bugt [910] og Slettehytten [450]. Herfra gik det så i strakt linie mod Daneborg, hvor vi landede kl. 20.00 efter en fabelagtig dag, hvor vi havde gennemført hele det planlagte program. I Daneborg blev vi budt på gæstfrit værtskab, rundvisning og logi for natten af Sirius.

Det var fortsat perlende solskin, da vi næste morgen, mandag 9. juli, fortsatte fra Daneborg. På forhånd havde Morten beregnet, at vi også havde tid til at aflægge Zackenberg ZERO forskningsstationen et besøg, inden vi skulle returnere til Mestersvig. På indflyvningen til kunne vi efter anmodning hjælpe ZERO folkene med en serie friske luftfotografier af isen ud for Zackenberg-elvens udmunding.

Efter en hurtig, interessant rundvisning af Henrik Spanggård på ZERO satte vi kurs direkte sydover mod Mestersvig, hvor vi landede kl. 13.20. Ved landingen kunne Morten oplyse, at vi faktisk kun havde brugt

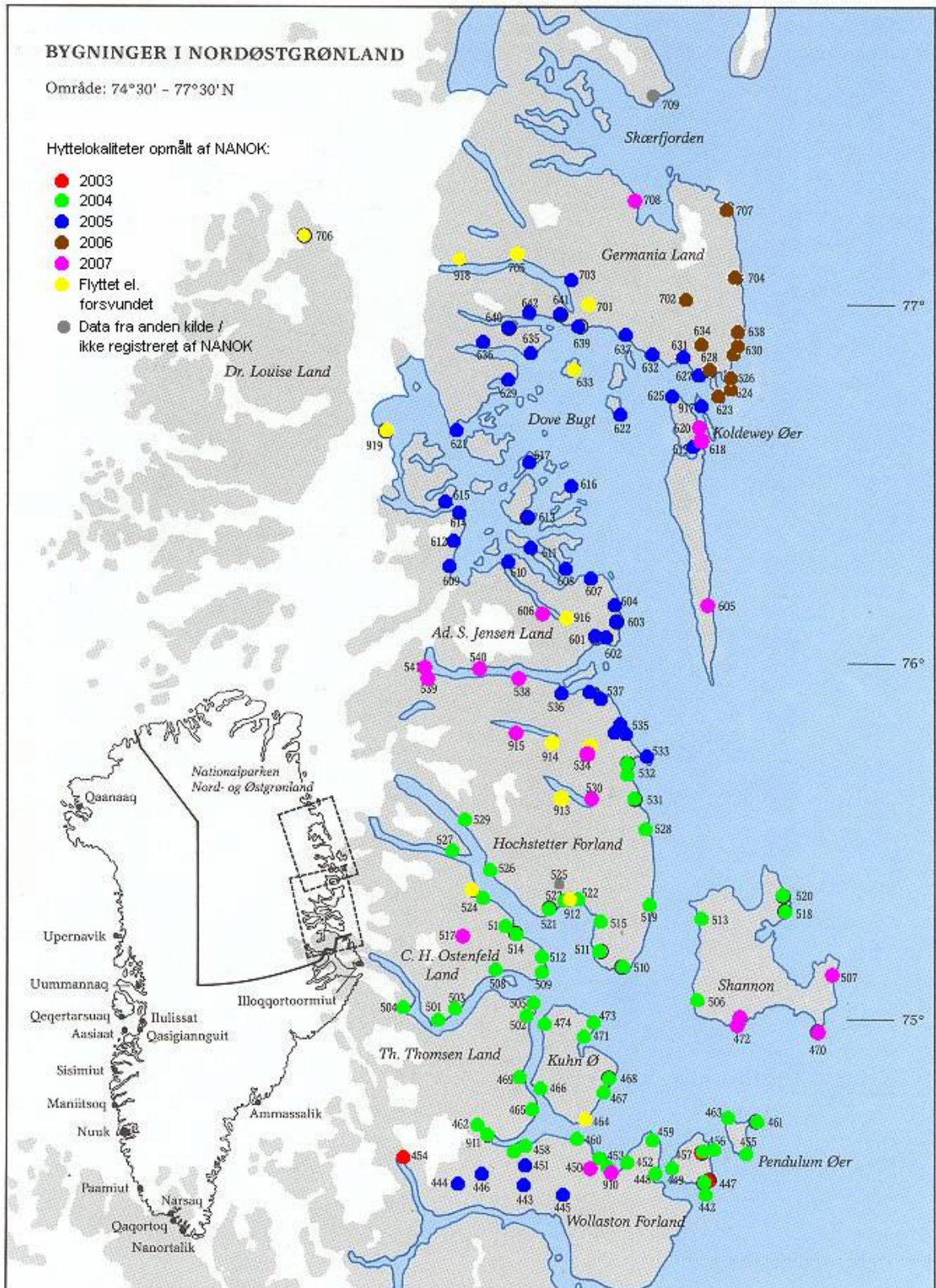
11 timer og 27 minutter. Der var altså hele 8 minutter tilbage af vores flyvetid ...! eller lige nok til at vi kunne forære den hjælpsomme stab på Mestersvig en helikoptersightseeing til Minebyen.

Hjemrejse og tak til ...

Den resterende del tiden frem til vores hjemrejse fortsatte vi oprydningen og indretningen i Nyhavn samt med at klargøre logistik til Nordholdet og Sydholdet. De ankom som planlagt den 17. juli med det fly, som vi skulle rejse hjem med, og vi havde lige en halv time til at udveksle de vigtigste informationer.

Til slut fortjener det at blive nævnt, at projektet ikke kunne være blevet gennemført uden velvillighed og støtte fra mange sider. Først en stor tak til vores helikopterbesætning, pilot Morten Hauerbach og flytekniker Ole Sten, der uden forbehold gjorde en engageret indsats for at projektet skulle lykkes indenfor de snævre, givne rammer. En velment tak fortjener også Aka Lyng og han stab af POLOG og GLV folk. Aka gjorde en beundringsværdig indsats for at supportere vores projekt. Også stor tak til tårnuglerne Per Bang og Martin "Mo" Jacobsen for hjælp helt i den gamle kystånd. En hjertelig tak til Thomas "Hansi" Hansen og alle Siriusfupperne på Daneborg for varm gæstfrihed og uforbeholden hjælp og mange tak til direktør Hans Peter Hansen og Air Greenland staben. Endelig en varm tak til Bill Davis og Beth Anne Masselink fra Canadian Northeast Greenland Kayak Expedition for check af GPS-positioner.

Peter og Niels

De to kort illustrerer omfanget af NANOK's arbejde i somrene 2003-2007. Hvert farvemærke angiver en lokalitet, der er blevet opmålt af NANOK's ekspeditionshold. Lokalteter mærket med gult er steder, hvor der uden held er søgt efter bygninger og rester af disse, eller steder hvor sådanne er flyttet, forsvundet eller i realiteten aldrig har eksisteret.

BYGNINGER I NORDØSTGRØNLAND

Område: 71° 30' - 74° 30' N

Hyttelokalteter opmålt af NANOK:

● 2003

● 2004

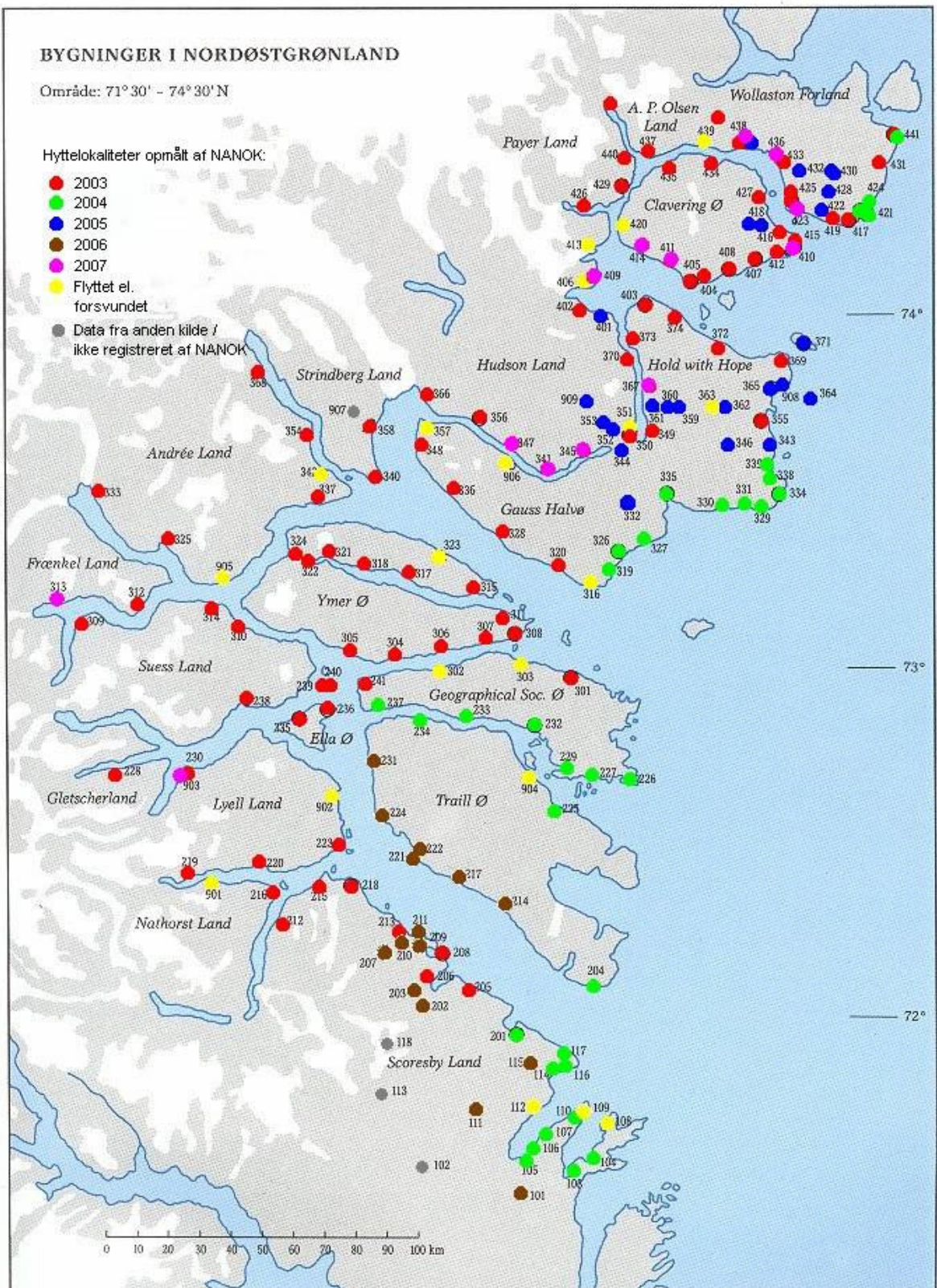
● 2005

● 2006

● 2007

● Flyttet el. forsvundet

● Data fra anden kilde / ikke registreret af NANOK

Feltrapport for Sydholdet 2007

Opgave

Inden afrejsen havde Sydholdet følgende opgaver:

- 1) at tilse og reparere huse istandsat 1991-2002 fra Ella Ø: Hoelsbu, Kap Ovibos, Myggbukta, Varghytten, Kap Humboldt, Kongeborgen, Holm Bugt hytten, Kap Peterséns.
  - 2) at tilse og foretage vedligehold af m/b Agsut samt tilrette NANOK depot i Sydområdet (Ella Ø/Mestersvig).
  - 3) at modtage gods til NANOK.
- Efter ankomsten til Mestersvig blev opgaven udvidet med følgende fra helikopterholdet:
- 4) at registrere og positionsbestemme følgende hytter: Petrahytten [347], Halle [341], Bråstad [345], Johnsenhytten [357], Kloksethytten [323], Brehytten [313].
  - 5) at opspore følgende materialeudlægninger: Herdal [906], Brogetdal [907], Kap Hedlund (vestside) [903].

Sydholdet

Kristian Nevers (tidligere Siriusmand),
Henrik Nevers (far til Kristian) og
Steffen Holberg (Nordøstgrønlands-entusiast).

Det samlede forløb

Det lykkedes for Sydholdet at løse alle opgaverne med undtagelse af Myggbukta, som ikke kunne nås på grund af store mængder drivis i Mackenzie Bugt. I stedet nåede Nordholdet frem til Myggbukta til fods fra bunden af Loch Fyne.

I alt sejlede Sydholdet mere end 1000 km i Agsut.

Vi rejste fra Kastrup den 16. juli og nåede via Keflavik, Reykjavik, Akureyri og Mestersvig frem til Ella Ø d. 17. juli.

Vi blev hentet af Twin Otteren på Ella Ø den 14. august og nåede næste morgen til Kastrup ad samme rute.

Sydholdets ruter: (1. = rød, 2. = grøn, 3. = blå)

Det gode skib Agsut

Agsut stod pænt klodset op på sin vogn med vinterfrakken på, som det tidligere hold havde efterladt hende. Det, der var blevet malet sidst, var stort set ok. Vi skrabe, tætnede, grundede, malede og sandede dækket. Fribordet, ræling og lønning fik en gang skrab, eftermaling og lak. Bogstaverne blev malet op og vi ændrede stedet fra Mestersvig til Ella Ø.

Riggen blev sat. Alle motorer blev tjekket, olie skiftet og efter et par dage på land

Klargøring af Agsut. Henrik maler fribordet.

Tv.: Steffen og Henrik.

Th.: Agsut for sejl uden brug af motoren - på læns gennem Sofia Sund.

fortalte den glade lyd fra skorstenen, at alt nu var klart til søsætning. Et samarbejde mellem ebbe, udlægning af planker og brug af spillet gjorde, at Agsut flød flot ved flod. Alt fungerede fint i de 4 uger. Gearolien måtte dog efterfyldes et par gange. Vores første tur gik til Maria Ø for at lære skibet at kende. Resterne af Maria Ø (østhavn) hytten [240] stod endnu, mens Eli Knudsens hytte [239-1] var forvandlet til en bunke brædder.

Skibsmik

En af vores opgaver var at modtage NANOKgodset, når skibet kom til Ella Ø. Ankomsten blev dog hele tiden udsat, da Kong Oscar Fjord ikke ville slippe isen i Nyhavn. Vi var jo ikke kommet for at lave ingenting, så Sirius tilbød at få vores containere i land, så vi kunne komme af sted.

Prøveturen til Maria Ø havde påvist et problem, som vi ville løse. Vi sejlede ud på blankt vand, men hjem med hvide skumtoppe. Tanken om hvad, der kunne ske, hvis en hånd smuttede i det lille gelænder oven på styrehuset, og ingen andre så det, var særdeles ubehagelig. Vi lavede derfor sikkerhedsseler af nogle medbragte remme - en af nødprocedurerne ved klatring.

Vores næste tur gik ind i Kempe Fjord. Vi gik i land ved Kap Hedlund hytten [230-2] og tog en tur op til Eli Knudsens Varde med hans budskab og håb om at krigen snart ville ende. Ingen spor af materialeudlægning [903] fra sletten. En tur rundt om næsset i Agsut gav resultatet: dér stod en næsten færdig drivtømmerhytte, som var opgivet for 70 år siden.

Turen til Moskusoksefjord

Da der stadig ikke var udsigt til skibsmik, drog vi af sted til Moskusoksefjord. En tur på mere end 400 km. I Mestersvig havde vi aftalt med to canadiske kajakroere, Bill og Beth Anne, at vi skulle lægge et depot ud til dem i Varghytten [324]. Vi mødte dem senere i Moskusoksefjord og gav dem et lift til Strindberg.

"Skildvagten" ved Antarctic Sund levede op til sit navn, og mens vi lå på dækket og soled os, gentog vi Ivar Ytrelands ord: *Gad vide hvordan middelklassen lever!*

Rundet Kap Mohn fik piben dog en helt anden lyd og det blæste voldsomt op. Den kraftige vind og den smalle fjord gjorde, at bølger og sø blev særdeles voldsom. Agsut kæmpede sig frem og beviste sin styrke og sundhed. I Blomsterbugten var der nogenlunde læ, men anker og fuld kæde kunne ikke holde os fast. Vi måtte derfor lægge ankeret på land og holde nattevagt på skift. Kl. 2 måtte vi vende Agsut. Varghytten havde desværre haft besøg af en bjørn, der havde smadret vinduet og fisket havregryn ud med lappen. Dette måtte først repareres, inden hytten kunne bruges.

Strindberg

Målet for næste dag var Strindberg. I regn og tåget vejr mellem mængder af isbjerger rundede vi Kap Ovibos. Nordfjordhuset [358-2] ved Lakseelven var i topstand, og her flyttede vi ind for natten. Der var fin opankring i den sandede bugt, og vi sov godt og længe...

Tv.: Nordfjordhuset [358-2] er en arktisk perle.

Th.: Strindberghuset [358-3] er ok indvendig, men trænger voldsomt til nyt tagpap.

Det var planen, at vi næste dag skulle gå to mand ind i Brogetdal for at finde resterne af materialeudlægningen [907]. Der var dog så tæt tåge, at det var umuligt, og i stedet satte vi kurs mod Hoelsbu [356]. Inden da så vi til Strindberghuset [358-3]. Det trænger alvorligt til nyt pap, men var nogenlunde ok indvendig. Det ser ud til at blive brugt meget af laksefiskere.

Hoelsbu

Der er noget fantastisk ved at komme til Hoelsbu. Herude midt i ingenting ligger der et norsk hus til mand og kone. Huset bærer stadig præg af sine kvindelige beboere, selv om det er mere end 50 år siden. NANOK renoverede huset for nogle år siden, og det var stadig i god stand udvendigt. Indvendigt var det dog blevet så skævt, at man blev mere søsyg end på Agsut i hårdt vejr.

Næste dag gik med at svejse pappet fast, hvor vinden havde haft fat i det, og male vinduer og skodder. Efter flere hold

sæbevand viste det sig at køkkenet i virkeligheden var hvidt og grønt. Der havde været en del snak hjemmefra, om det var muligt at rette Hoelsbu op, så vi satte os for at undersøge det. Vi hævdede huset lidt og satte det ned igen, men havde nu en idé om, hvordan problemet kan løses. Bag huset rensede vi drængrøften op for at lede smeltevand væk.

Moskusoksefjord

Næste dag var med flot vejr, og vi begav os ind i fjorden for at løse vores opgaver. Petrahytten [347] var helt skæv og ikke egnet til istandsættelse. Der lå store mængder kul udenfor, som ville kunne flyttes til et andet sted. Materialedepotet Herdal [906] på sydsiden af fjorden var med sikkerhed blevet tømt og findes ikke længere. Halle [341] hældede også slemt og var heller ikke værd at sætte i stand. Bråstad [345] længst inde i fjorden var derimod godt egnet til renovering og istandsættelse. Den

Hoelsbu [356] får en velfortjent ansigtsløftning.

ligger strategisk godt for vandreture i området. Dagen efter drog vi tilbage mod Strindberg. Vi ledte efter rester af Johnsenhytten [357] men uden resultat. Vi mener, at havet må have taget det hele.

Brogetdal

Turen tilbage til Strindberg foregik i det smukkeste vejr, og Kristian og Steffen gik straks ind i Brogetdal for at lede efter resterne af materialedepotet [907], der skulle bestå af to ruller tagpap og en æske søm. Vi havde en kopi af et ældre håndtegnet kort med. Kortet viste sig at være temmelig nøjagtigt - lige ind til 100 meter før depotet, hvor intet længere passede. I stedet var der et stort vandfald og en voldsom elv, som ikke kunne krydses. Om materialerne ligger der endnu, er derfor stadig et åbent spørgsmål, som andre måske kan løse.

Kap Ovibos hytten

Med Kap Ovibos om styrbord fandt vi Kap Ovibos hytten [340], som var noget medtaget. Hele bislaget lå spredt og måtte samles igen. Vi brændte nyt pap på, så godt vi kunne. Ved Ovibos blæste det kraftigt op, og vi returnerede til Ella Ø. Sirius har lovet at sætte et nyt vindue i.

Mestersvig

Næste tur gik til Mestersvig for at hente fuel og gas. Vi lagde vejen forbi Kongeborg hytterne [224] og Holm Bugt [222], hvor der var fyldt med folk. Ud over Benoît Sittler og hans lemmingtællere var der gæster og

Tv.: Her blev vi stoppet i Brogetdal.

Th.: Kap Ovibos hytten [340] var slemt medtaget. Bislaget blev samlet og huset pappet.

fupper sammen med et fransk Tv-hold. Vi skal hilse alle fra Benoît! Vi skyndte os videre til Sporvognen [221] og sejlede næste morgen til Nyhavn [209] gennem store mængder drivis. Vejret var blevet noget surt. Vi indrettede os i NANOKs nye "kontor" og besøgte tårnuglerne og Polog i den gamle Landrover. Næste dag gik med at installere varme i huset med flere kreative rørføringer. Vi satte stævnen "hjem" mod Ella Ø med et besøg hos Kap Peterséns [218], som stod lige så flot, som da et tidligere NANOK-hold i 1998 havde istandsat hytten.

Kejser Franz og Humboldt

Vi manglede nu tre hytter: Brehytten [313] i bunden af Kejser Franz Joseph Fjord, Kloksethytten [323] på nordsiden af Gunnar Andersson Land og et kik til Kap Humboldt stationen [308]. Vi planlagde det som en rundtur. Vores første forsøg måtte dog opgives ud for Maria Ø, da vinden nåede op på 20 m/sek og Agsuts 12 HK ikke slog til. Næste dag var smukt og roligt, og vi drog endnu en gang gennem Antarctic Sund og nåede ved midnat frem til Knækvelven ved Nordenskiöld Gletscher. Vi fandt resterne af Brehytten [313]. Der var kun få brædder tilbage. Ovn og skorsten var også væk. En halvfuld fueltønde oppe i landet, nogle gamle sprutflasker og en lidt mystisk stenterrasse ved siden af "hytten" viste spor af anden aktivitet, men hvad? Overnatning i Siriushytten i Engdalen, som var 1. klasses. Næste dag blev lang - 34 timer. Den begyndte med en tur over til Rendalshytten

[309] i Kjerulf Fjord. Hytten var noget medtaget af de mange moskusokser, der brugte den som "kløpind". Vi brændte tagpap fast og satte et par brædder op for at modstå oksernes gnumben. Paradisdalen lever helt op til sit navn, og hytten burde pappes helt om, da den ellers er i god stand. I fjerne tider må der have været lige så smukt og godt at bo, da der er fyldt med eskimoruiner lige ved hytten.

Efter reparationerne satte vi kursen ud gennem Kejser Franz Joseph Fjord. Da vejret var rigtig godt, besluttede vi at sejle hele natten og sove på skift i forpiggen. Natten bød dog på tæt tåge og mange isbjerge. Til tider måtte vi navigere på ekkoloddet. Af og til lettede tågen, og fjeldtoppene lå i det smukkeste solopgangsskær. Vi fandt frem til Slippen, men trods en grundig eftersøgning i området var der intet spor af Kloksethytten [323]. En rævefælde viste tidligere tiders aktivitet. Hytten er formodentlig taget af havet, som vi kunne se, havde været langt oppe i landbrækket. Turen gik videre rundt om Kap Graah og Wijkander, og med nød og næppe slap vi gennem pakisen og ind til Humboldt, der lå smuk i solen. Alt var ok. Sirius havde malet hylde og skabe, så vi satte tingene på plads, nu hvor malingen var tør. Turen tilbage til Ella Ø gennem Sofia Sund foregik på læns, og et stykke tid gik vi for sejl uden motor. Kong Oscar Fjord viste dog tænder, og vi måtte rebe sejlene med tab af pibe, hat og briller.

*Tv.: Sydholdet: Henrik Nevers, Kristian Nevers, Steffen Holberg.
Th.: Agsut i vinterkvarter og klar til næste års togt.*

Det var dejligt at komme hjem til Ørnereden, som nu yderligere var befolket med et par hyggelige geologer. Efter en lang og god søvn var vi klar til de sidste opgaver med at rigge af for vinteren.

Afslutning

"Agsut" kom godt på land, og da vi havde god tid, malede vi efter, så hun er klar til næste hold. Vinterfrakken kom på igen. Der var kommet en del gods med skibet, som vi fordelte.

De mange ruller tagpap ligger i miflerdepotet i 12-mandsbarakken, værktøjet ligger i Generatorhuset og brædderne i en overdækket stak bag Fjøset. Til sidst fik fællesrummet i Ørnereden en omgang med skrubben. Det var vist længe siden, det var sket. Der blev også tid til hygge og en masse historier med geologerne, Siriusfupperne, de franske og engelske gæster og ikke mindst Henrik Friis og de gamle gutter, der kom sejlene med "Jytte". Undertiden kneb det med pladsen rundt om bordet. Den næstsidste morgen dukkede en bjørn op, der også ville være med. Den forsvandt, men kom pludselig igen i halen på hundene og måtte hjælpes væk med et par signalpatroner.

Stor tak til alle for den store hjælpsomhed, vi har mødt på hele turen.

Kristian, Henrik og Steffen

Feltrapport for Nordholdet 2007

Opgaver

- 1) At tilse og reparere huse istandsat 1991-2002 fra Daneborg: Ny Jonsbu, Hochstetter, Germaniahavn, Moskusheimen, Sandodden/ Karina, Eskimonæs, Loch Fyne.
- 2) at forberede (behovsvurdere) og evt. påbegynde renovering af Elvsborg samt tilrette NANOK depot i Nordområdet (Daneborg).
- 3) at modtage gods til NANOK på Daneborg.
- 4) at kontrolregistrere 16 udvalgte hytter i Nordområdet.
- 5) at optælle NANOK-depot i Sandodden/ Daneborg.

Nordholdet

Justin Smallbone, en i Danmark bosiddende grønlandsglad englænder, Allan Broholm, tidligere Siriusfup, nu politimand, og Hans Henrik (Haans) Carlsen, ligeledes tidligere Siriusfup, nu historiestuderende.

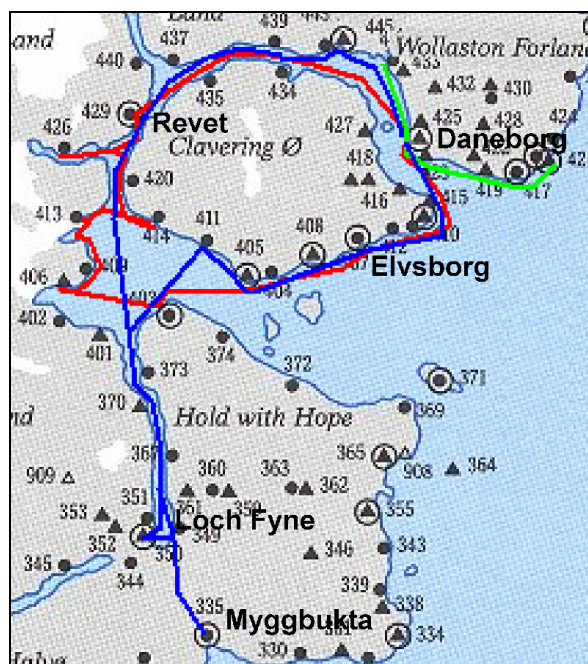
Forudsætninger

Med base i Sandodden [425] på Daneborg og med stor hjælp fra både Dansk Miljøundersøgelser og Sirius lykkedes det at løse alle opgaver i den sydlige del af området ved hjælp af vor gummibåd trods en længere periode med dårligt vejr. Farvandene mod nord var indtil relativt sent i perioden lukkede af isen, og vi forsøgte kun et enkelt gang at sejle derop, inden vi kastede os over andre opgaver. Isen var os dog i det store og hele nådig. Få gange voldte den os reelle problemer, og kun to gange stoppede den os.

De væsentligste af vore forsyninger kom først med "Arina Arctica", så klargøringen af basen på Sandodden og registrering af hytterne måtte blive vores første opgaver.

Udrejse:

Rejserne mod Grønlands nordøstkyst er altid spændende – man ved aldrig helt hvornår man havner hvor. Mandag den 16. juli startede rejsen, dog ikke helt som antaget.

Nordholdets ruter: (1. = rød, 2. = grøn, 3. = blå). Der blev sejlet 895 km og vandret 100 km.

Efter check-in i Kastrup blev det til en fire timers forsinkelse, som afstedkom mange mørke forudsigelser om rejsens videre gang! Mindre end 22 timer senere stod vi i Daneborg efter at have taget afsked med Sydholdet og mødt Helikopterholdet - begge i Mestersvig. Vi var i gang!

Klargøring

De første dage gik med at få overblik over grejerne. I behageligt selskab med to canadiere - Bill og Beth Anne - på vej på kajakekspedition gik vi omkring Sandodden. Gummibåden og redningsdragterne trængte til en ordentlig omgang, der skulle repareres bådtrailer og konstrueres en ophaleplads. Samtidigt skulle våben, nødudstyr og andre nødvendigheder testes og pakkes. Desuden stod det snart klart at både Sandodden og flere af de tilhørende skure trængte til en kærlig hånd. Vi blev enige om at klare arbejdet med "basen" i de perioder vi alligevel måtte være omkring Daneborg og i stedet se at komme i gang med registreringen.

Allerede fra første færd var besætningen på Daneborg yderst hjælpsomme, og medvirkede til at vi ganske hurtigt kunne komme i gang med vores opgaver. Det blev således til fire længere sejlture hver især delt over flere etaper, i alt lidt over tre uger. De sidste to uger blev brugt omkring Sandodden fordelt på fem kortere ophold.

1. tur : Hytteregistrering omkring Clavering Ø

I noget vekslende vejr og isforhold kom vi i løbet af de følgende tre dage Clavering rundt. Vi tilså flere hytter bl.a. Lerbugt [434], Granta Fjord [426] og Moskusheimen [429]. Sidstnævnte var for nylig istandsat af Sirius. Efter overnatning her brugte vi det meste af dagen på at lede efter Kap Oetker [420] og Hansen Havn [413] hytterne, men de må anses for at være borte med blæsten. Vi gik godt 20 km uden resultat – bortset fra en fantastisk udsigt!

Jordan Stranda hytten [409-1] er også forsvundet, men til gengæld fandt vi både Jordan Hill [409-2] og Kap Ruth hytterne [406], begge dog i elendig forfatning. Inden da havde vi fundet Nes-odden [414] og - til vor udelte begejstring - en ekstra hytteruin ca. 200 m vest herfor. Det kunne enten være

resterne af den hytte Sverre Storholt byggede i 1954, som man troede var flyttet, eller resterne af Kap Oetker hytten som formentligt blev flyttet mod sydøst langs kysten år forinden.

På hjemturen fik vi tilset både Kap Stosch [403], som kunne trænge til en kærlig hånd, og Eskimonæs [405] som er i udmærket stand.

Desværre holdt isen os fra kysten resten af hjemturen, og vi måtte slange os godt i isen for at komme øst om Clavering.

2. tur: Forsøg på at sejle mod nord

Fagre nye Verden! Sirius har fået adgang til en internetside med satellitbilleder af isforholdene langs Kysten, så da vi havde malet Sandodden indvendigt, pakkede vi til udlægning af depot på Germaniahavn [447] - der var nemlig hul i isen! Bare ikke ret længe! Vi blev stoppet af ufremkommelig is allerede ved Kap Borlase Warren, og med en tunglastet gummibåd sejlede vi tilbage til Kap Herschell hytten [417] for at overnatte, kun for næste morgen at kunne konstatere at isen var ved at lukke os inde og at vejret blev dårligere. Vi satte kurs mod Sandodden, registrerede Kap Berghaus hytten [423] på vejen, lossede alle grejer af og sejlede til

Tv.: Justin under opmåling af Midtstua [367-1].

Th.: Sandodden får en omgang.

Elvsborg: Start og halvvejs. Fra underkant af vinduet og op, er det meste originalt.

ruinen af Gisvold hytten [436] i Young Sund.

Tilbage på Daneborg var folkene fra Danmarks Miljøundersøgelser (DMU), som vi de næste tre uger skulle tilbringe mange hyggelige stunder sammen med, netop ankommet.

I ventetiden til skibsmik begyndte vi at indrette materialeskur i et gammelt generatorskur bag DMUs nye havnehus. Ikke alt gik lige let. Bl.a. havde en væltet tønne tjære klistret en god del af hyttens indhold af tagpap vældigt godt fast til gulvet, så de mange ruller pap måtte flyttes lidt frem og tilbage, og der måtte lægges nyt tag på skuret.

Under selve skibsmikken gik vi så meget til hånde hos Sirius som nødvendigt og fik senere besøg af en geologisk ekspedition fra

Oslo Universitet (OU), som vi nærmest skulle blive rejsefæller med.

Isen generede nu skibsmikken i en sådan grad at "Arina Arctica" i stedet gik til Zackenberg. Da alle vore grejer var under tag og Sandodden igen var beboelig, var det tid for en sejltur!

3.tur: over Loch Fyne til Myggbukta

Vi nåede aftenkaffen på forskningsstationen ZERO ved den gamle fangststation Zackenberg [438], hvor vi overnattede. Næste dag sejlede vi direkte gennem Revet ved Moskusheimen i springflod til Loch Fyne [350] stationen. Springfloden kostede os blot et mindre ophold af 8 timers varighed i Strømmen, da vi hurtigt skulle have et måltid og et kort blund. Da vi vågnede efter en time, var der 150 meter til vandkanten.

Elvsborg klar efter første etape. Nordholdet: Allan, Haans og Justin.

Tagpapterrassen får nyt tagpaptag

På Loch Fyne, hvor vi igen traf OU, fik vi stor hjælp af nordmændene med vedligeholdelse af hytten, dvs. reparation af grunden, tætning, tjæring og maling udendørs, maling og oprydning indendørs.

Da hytten stod til tørring, fulgtes vi alle seks ad de 22 km til fods mod Myggbukta [335] – en herlig tur på godt 1½ døgn med god tid til at gå hytten igennem.

Tilbage på Loch Fyne klargjorde vi hytten til vinteren og tog af sted hjemover. Det skulle blive en let længere tur end vi regnede med. Både vind og is spillede en større rolle end forventet.

Undervejs fik vi registreret Midtstua [367-1] og Mellehuset [367-2] samt Granatdal hytterne [411-1] og [411-2] hvor to mand måtte løbe godt en km over isen for at komme ind til land, mens en mand passede båden i den drivende is. Flere gange på vejen ud måtte vi pænt vente på isen til at dannede gangbroer for os.

Vi kiggede også på Norske Villa og hilste på GeoArk-folkene ved Eskimonæs. Et hyggeligt møde, der grundet vejret fortsatte næste dag i Dødemandsbugten – herfra var vinden for kraftig og vi måtte vente natten over før vi via Elvsborg [407] kunne returnere til Daneborg i høj sø.

4. tur: Elvsborg

Nu var der en længere periode med dårligt vejr, hvor vi fordrev tiden med vedligeholdelse, tætning og tjæring af Sandodden og færdiggørelse af vort nye materialeskur: "Tagpapterrassen". Navnet lægger sig til det flade, tagpapelbelagte tag, der egner sig fortrinligt til aftenkaffescenarier i godt vejr.

Efter at have hjulpet OU med afrigning, kunne vi via iskortene konstatere at nordturen nu var endeligt aflyst. "Arina Arctica" havde siddet længe fast i isen på vej til Danmarkshavn, og gummibåden har ikke helt den samme kapacitet, så...!

Vi kastede os derfor gladelig over et rigtigt godt NANOK-projekt: Istandsættelse af Elvsborg stationen [407].

Hytten kunne i midten af august fejre 80 års fødselsdag. Den blev i 1927 opført af Hird-

Tv.: En velpakket gummibåd. Th.: Norsk-dansk fangstmandshygge på Loch Fyne

ekspeditionen, netop de dage hvor vi påbegyndte restaureringen.

Desværre var hytten rådnet op nede fra, så indledningsvis måtte al træværk skiftes op i en højde af ca. 50 cm. Det er mere besværligt end at bygge en ny hytte, men det lykkedes med god hjælp fra DMU'erne, der kom en tur forbi med tagpap og fem sæt ekstra hænder.

Yderligere to depotsejladser i gummibåden måtte der til og i alt 255 effektive arbejdstimer på bare 6½ dage før hytten stod klar for vinteren: lukket med tagpap, drænet og med stenvold omkring. Men mindst lige så mange timer venter hold 2008, da der både skal lægges gulv, laves vinduer, sættes inderpanel, ordnes kul og opsættes ovn!

Undervejs fik vi hyggelige visitter af både Sirius og GeoArk, som holdt humøret højt i den lille lejr, og vi fik også registreret Kap Mary [410-1] og Christianshavn [410-2] under vores depotsejladser.

Afrigning

De sidste tre dage inden afrejse brugte vi på at gøre "basen" klar til næste år. Vedligeholdelse og optælling af alle grejer,

vurdering af kommende års behov og vinterklargøring af Sandodden, Skindskuret, Sorte Skur og Tagpapterrassen.

Selv synes vi at have lagt et godt grundlag for kommende års Nordhold. Der er i hvert fald rigeligt at tage fat på.

Hjemrejse

Det var som altid en tvivlsom fornøjelse at forlade Kysten efter en begivenhedsrig sommer, men takket være et forsinket fly nåede vi en fin gåtur og en Sirius-GeoArk-NANOK-joint-venture materielsejlad til ZERO Zackenberg med planker til nybyggeri og mad til indbyggerne. Et døgn senere var vi spredt for alle vinde.

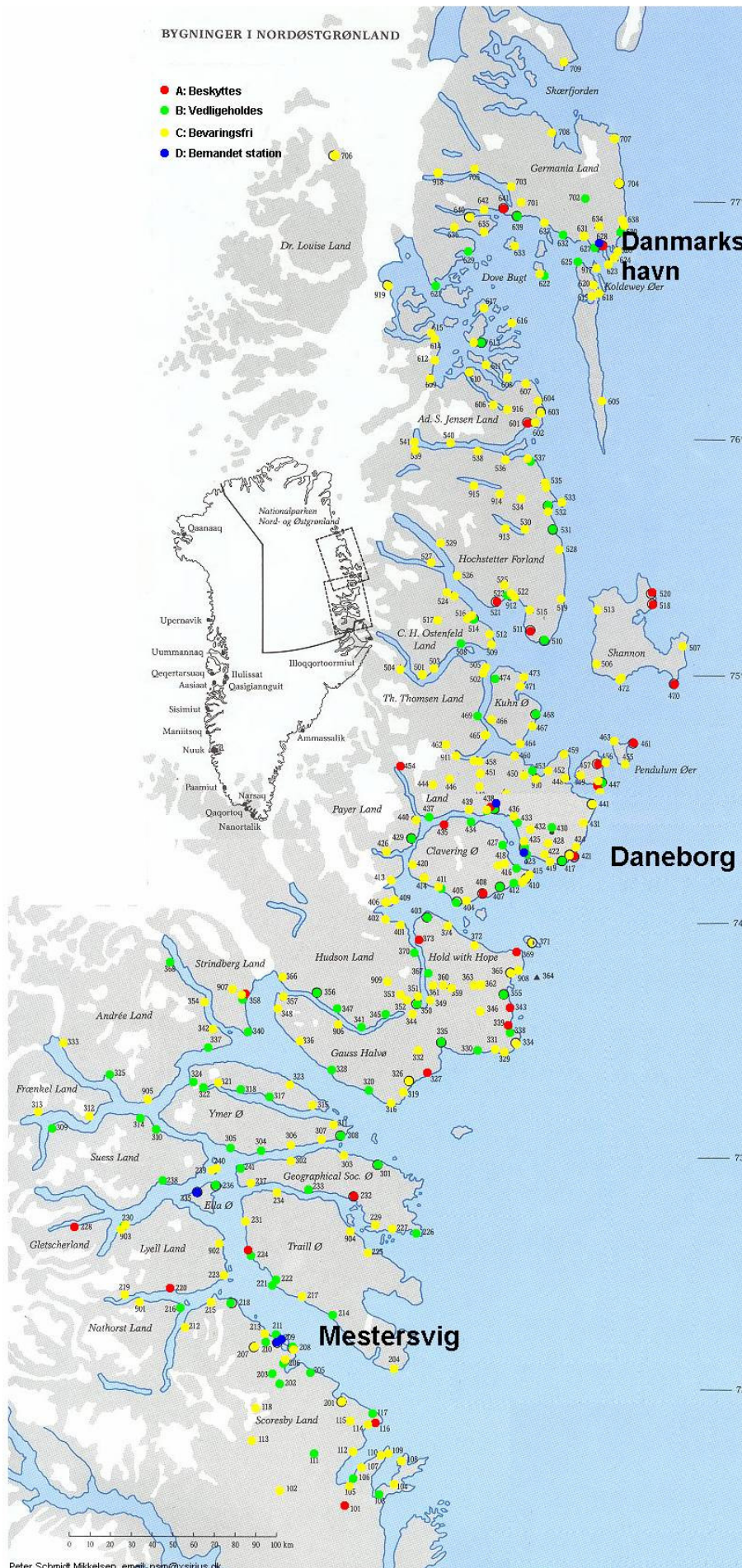
Stor tak for hjælpen og mange hyggelige timer skal lyde til vore venner fra Sirius, DMU, GeoArk, ZERO og ikke mindst Oslo Universitet.

Justin, Allan og Haans

Tak til alle foren god sommer!

NANOK-teamet 2007: Siddende f.v.: Justin Mark Smallbone, Hans Henrik Carlsen, Allan Broholm Pedersen. Stående f.v. Niels Gyldenlund Mikkelsen, Peter Schmidt Mikkelsen, Steffen Holberg, Kristian Nevers, Henrik Nevers.

Klassificering af de nordøstgrønlandske hytter i fire forskellige bevaringsmæssige kategorier (A, B, C & D):

- A) Beskyttes. Må ikke ændres, men yderligere forfald skal imødegås som bestemt af Nationalmuseet.

Monitoreres. I alt 28 lokaliteter.

- B) Vedligeholdes. Særlig lokalitet velegnet til istandsættelse og fortsat vedligeholdelse med henblik på rekreative formål. Vedligeholdelse kan ske gennem aftale med NANOK. I alt 93 lokaliteter.

- C) Bevaringsfri. Lokaliteter hvor der ikke foretages nogen indgriben. Falder ind under de almindelige bestemmelser for området. I alt 247 lokaliteter.

- D) Bemandede lokaliteter. Bevares af andre instanser. I alt 7 lokaliteter omfattende: Mestersvig [209-1] / Nyhavn [209-2], Ella Ø [235], Sirius Daneborg [425-3] / Daneborg Vejrstation [425-2], ZERO Zackenberg [438-5], Danmarkshavn Vejrstation [628-2].

Yderligere oplysninger findes på NANOKs Internet hjemmeside: www.xsirius.dk/nanok.html

Om NANOK

Nordøstgrønlandsk Kompagni NANOK er en privat, nonprofit organisation stiftet i 1992 på baggrund af det tidligere *Østgrønlandsk Fangstkompagni NANOK A/S*, grundlagt i 1929.

NANOK's formål er bl.a. *at bidrage til udbredelse af kendskabet til Nordøstgrønland og dets kulturhistorie samt at bidrage til sikring af områdets kulturminde og bygninger.*

NANOK består af en kreds på syv personer, kaldet Bestyrelsen. Disse er Peter Schmidt Mikkelsen (direktør), Jens Erik Schultz, Tommy Pedersen, Søren Andersen, Martin Reenberg, Palle V. Norit og Søren Rysgaard. Foruden denne bestyrelse deltager en række enkeltpersoner – "NANOK'ere" - aktivt i arbejdet. Al arbejde i NANOK er frivilligt og ulønnet.

NANOK udsender hver sommer et felthold typisk bestående af 5 – 10 deltagere fordelt på 2 eller 3 hold, der i 3 – 5 uger arbejder i Nordøstgrønland. Resultatet af dette arbejde dokumenteres og offentliggøres i en feltrapport. Ekspeditionsdeltagerne udvælges af bestyrelsen. I årene 1991-2007 er der udsendt i alt et hundrede NANOK'ere – eller mere end 50 enkeltpersoner - til Nordøstgrønland.

For at kunne gennemføre arbejdet råder NANOK over et betydeligt ekspeditionsmateriel. Derimod besidder NANOK ingen fast ejendom i Grønland.

NANOK's arbejde finansieres af Aage V. Jensens Fonde. Kompagniet støttes desuden af en lang række private bidragsydere. Blandt sine mange, gode samarbejdspartnere tæller NANOK bl.a. Air Greenland, Danmarks Miljøundersøgelser, Dansk Polarcenter, Flugfélag Islands, Forsvarets Vagt Mestersvig, Grønlands Hjemmestyre, Grønlands Nationalmuseum & Arkiv, Grønlands Naturinstitut, Logistikcenter Grønland, NANU-travel, Polar Logistics Group (POLOG), Royal Arctic Line, Slædepatruljen Sirius.

NANOK har siden 1991 renoveret og vedligeholdt ca. 20 kulturhistoriske bygninger og har for denne indsats modtaget betydelig anerkendelse, bl.a. fra Grønlands Hjemmestyre samt Grønlands Nationalmuseum & Arkiv.

NANOK har i årene 2003-2007 på opfordring af Grønlands Hjemmestyre udarbejdet en ny, unik bygningsmæssig status for samtlige kulturhistoriske hytter og stationer i Nordøstgrønland. Registreringerne er stillet vederlagsfrit til rådighed for Grønlands Nationalmuseum & Arkiv i Nuuk.

NANOK har med Hjemmestyrets godkendelse fra sommeren 2007 genoptaget renoveringen af hytter i Nordøstgrønland.

Liste over nordøstgrønlandske stationer og hytter renoveret af NANOK 1991 - 2007:

Hyttenummer	Navn	Istandsæt år
201	Antarctichavn	2001 (knust af lavine i 2002)
218	Kap Peterséns	1998
224-2	Kongeborgen	2001
222	Holm Bugt hytten	2001
308	Kap Humboldt	1997
324	Varghytten	2002, 2007
335	Myggbukta	1999, 2007
340	Kap Ovibos hytten	2000, 2007
350	Loch Fyne	1993, 2007
356	Hoelsbu	1999, 2000, 2007
405	Eskimonæs	1998
407	Elvsborg	2007
417	Kap Herschell	2002
425	Sandodden / Karina	1994 – 2000, 2007
429	Moskusheimen	1994
438	Zackenbergt	1991, 1992
447	Germaniahavn	1999
510	Hochstetter	1996, 1998
514	Ny Jonsbu	1995

Kilde: Vedr. hyttenumre og -navne Peter Schmidt Mikkelsen *Nordøstgrønland 1908-60*, Aschehoug 2001

